

POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Zbigniew Ciechanowicz (spr.)

Sędziowie: SO Sławomir Krajewski

SO Tomasz Szaj

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 18 maja 2015 roku w Szczecinie

sprawy ze skargi M. A.

o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie I Ns 138/04, prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Goleniowie

z wniosku M. A.

przy udziale J. K.

o podziału majątku wspólnego

postanawia:

oddalić skargę.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 30 marca 2015 r. wnioskodawczyni M. A. zażądała stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie I Ns 138/04, prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Goleniowie z jej wniosku o podział majątku wspólnego oraz zalecenia Sądowi Rejonowemu w Goleniowie rozstrzygnięcia w drodze postanowienia częściowego obejmującego swoim zakresem nieruchomości i prawa do lokali oraz pożytki możliwe do uzyskania z tytułu ich posiadania i eksploatacji, a poddane oszacowaniu dokonany przez biegłą z zakresu wyceny nieruchomości w opiniach z dnia 29 lipca 2013 r. Skarżąca podała, iż o częściowe postanowienie wносиła pismem z dnia 27 lutego 2014 r. oraz z dnia 19 maja 2014 r. Dodatkowo, skarżąca zażądała zasądzenia na jej rzecz zadośćuczynienia w kwocie 20 000 zł.

W uzasadnieniu skargi M. A. podał, iż wniosek o podział majątku wspólnego złożyła w dniu 13 lutego 2004 r.

Postanowieniem wstępnym z dnia 17 lutego 2010 r. Sąd Rejonowy ustalił m.in. składniki majątku wspólnego podlegającego podziałowi, a także nierówne udziały w tym majątku w stosunku 1/3 dla wnioskodawczyni oraz 2/3 dla uczestnika postępowania. Na skutek uwzględnienia apelacji pełnomocnika wnioskodawczyni Sąd Okręgowy w Szczecinie wydał dnia 9 września 2010 r. postanowienie o oddaleniu wniosku o ustalenie nierównych udziałów, zaś Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 21 lipca 2011 r. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej uczestnika postępowania od przywoływanego orzeczenia Sądu Okręgowego.

Postanowieniem z dnia 12 lipca 2012 r. Sąd Rejonowy dopuścił dowody z opinii biegłych sądowych, specjalistów z zakresów: wyceny nieruchomości, mechaniki samochodowej, wyceny sprzętu AGD, RTV i biurowego oraz księgowości i wyceny przedsiębiorstw. Jednocześnie Sąd wyznaczył wszystkim biegłym terminy na sporządzenie wskazanych opinii, przy czym najdłuższy z tych terminów wynosił 2 miesiące. Następnie postanowieniem z dnia 18 października

2012 r. Sąd Rejonowy w Goleniowie uzupełnił ww. postanowienie poprzez wskazanie dodatkowych okoliczności podlegających badaniu przez biegłych.

Opinia biegłej sądowej, specjalistki z zakresu wyceny nieruchomości została sporządzona w formie operatów szacunkowych (10 sztuk), datowanych na dzień 29 lipca 2013 r. Opinia została doręczona pełnomocnikowi skarżącej dnia 15 stycznia 2014 r. wraz z pismem przewodnim Sądu z dnia 7 stycznia 2014 r. Wobec upływu rocznego terminu sporządzenia pierwotnych opinii z zakresu szacowania nieruchomości zaistniała potrzeba opracowania przez biegłą opinii uzupełniających w zakresie wyceny nieruchomości. Opinie takie zostały sporządzone dnia 14 kwietnia 2014 r. i doręczone pełnomocnikowi skarżącej dnia 5 maja 2014 r. wraz z pismem przewodnim Sądu z dnia 29 kwietnia 2014 r.

Pismem z dnia 27 lutego 2014 r. pełnomocnik skarżącej wniósł o wydanie przez Sąd Rejonowy w Goleniowie w przedmiotowej sprawie postanowienia częściowego obejmującego swoim zakresem nieruchomości i prawa do lokali oraz pożytki możliwe do uzyskania z tytułu ich posiadania i eksploatacji, a poddane oszacowaniu dokonany przez biegłą z zakresu wyceny nieruchomości w opiniach z dnia 29 lipca 2013 r. Wniosek o zbliżonej treści został zawarty również w piśmie pełnomocnika skarżącej z dnia 19 maja 2014 r., z tym, że wniosek ten uwzględniał opinię uzupełniającą biegłej z dnia 14 kwietnia 2014 r.

Złożenie wniosku o wydanie postanowienia częściowego uzasadnione było wystąpieniem istotnych trudności w uzyskaniu przez Sąd opinii pozostałych biegłych, w tym dotyczących wyceny nieruchomości oraz określenia wartości korzyści możliwych do osiągnięcia z tytułu posiadania i gospodarczej eksploatacji pojazdów. Uzasadniona jest obawa skarżącej, że opinie dotyczące oszacowania wartości nieruchomości i praw do lokali ponownie utracą walor dowodowy po upływie 12 miesięcy od ich sporządzenia. Skutek taki przewiduje bowiem art. 156 ust. 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami. Przekroczenie powyższego terminu z pewnością wygeneruje dalsze koszty oraz znacznie wydłuży czas trwającego od 2004 r. postępowania.

Skarżąca podkreślił jednocześnie, że od chwili rozwiązania jej małżeństwa, tj. od grudnia 1994 r., pozostaje pozbawiona należnej jej części majątku, co w oczywisty sposób przekłada się na brak środków do życia. Przejęcie przez byłego męża skarżącej całego dobytku objętego wspólnością małżeńską, w szczególności majątku mającego charakter produkcyjny, spowodowało, że skarżąca od wielu lat żyje w skrajnym niedostatku. Jest to o tyle dotkliwe dla niej, że w trakcie małżeństwa - wspólnie z uczestnikiem postępowania działowego - dorobiła się ona majątku o wyjątkowo wysokiej wartości, którego kapitałowa część pozwoliła byłemu mężowi majątek ten zwielokrotnić. Przedłużające się postępowanie negatywnie wpływa ponadto na zdrowie skarżącej, tak fizyczne, jak i psychiczne.

Powyższe okoliczności, w szczególności czas trwania prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Goleniowie postępowania o podział majątku, a także brak wydania przez ten Sąd postanowienia częściowego w sytuacji, gdy jest to możliwe, czy wręcz - już chociażby na długotrwałość sprawy - wskazane, uzasadniają twierdzenie, iż prawo skarżącej do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone w znacznym stopniu. Sąd powinien mieć na uwadze przede wszystkim charakter sprawy oraz jej znaczenie dla skarżącej. Rodzaj oraz natężenie niedogodności, na które została narażona skarżąca w wyniku przewlekłości postępowania, uzasadniają zarówno żądanie skarżącej w zakresie zobowiązania Sądu Rejonowego w Goleniowie do rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o wydanie postanowienia częściowego, jak również wypłacenia jej kwoty w wysokości 20.000 zł.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Skarga jako niezasadna podlegała oddaleniu.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.), zwanej dalej Ustawą, dla stwierdzenia czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania należały w szczególności ocenić m. in. terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia, co do istoty (...) uwzględniając charakter sprawy,

stopień jej faktycznej i prawnej zawilosci, znaczenie dla strony, która wniosowała skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień, a także zachowanie stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Jak wynika z powyższego naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki nastąpić może zarówno w wyniku działania, jak i zaniechania sądu. Jest istotnym, że nie każda zwłoka może być przyczyną stwierdzenia przewlekłości, lecz jedynie zwłoka nieuzasadniona. W szczególności ocena, czy postępowanie trwa dłużej niż to konieczne, dokonywana musi być na podstawie zarówno analizy charakteru dokonywanych czynności, jak i stanu faktycznego sprawy. Przewlekłość to pojęcie wskazujące, że jakieś zdarzenie czy stan są nadmiernie rozciągnięte w czasie, rozwleczone i przedłużają się. Musi być, więc odnoszone do konkretnych realiów i podjętego trybu postępowania. Musi być do niego adekwatne, a zatem jedynie nadmierne odstępstwa od czasu zwyczajowo koniecznego do wykonania określonych prac i procedur mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki (tak, Sąd Apelacyjny w Katowicach w postanowieniu z dnia 10 listopada 2004 r. sygn. akt II S4/04, niepublikowane).

Ustawodawca określił okoliczności, które każdorazowo sąd rozpoznający skargę na przewlekłość postępowania winien oceniać. Są to prawidłowość i terminowość czynności, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej zawilosci sprawy, znaczenie samej sprawy dla strony skarżącej, rozstrzygniętych w sprawie zagadnień, zachowanie się strony, która wniosła skargę na przewlekłość postępowania. Wylczenie to nie ma charakteru katalogu zamkniętego. Wskazuje jednak na sposób dokonywania oceny przewlekłości i przesłanek jej wystąpienia.

Analiza zarzutów wnioskodawczynie zawartych w skardze oraz sposób jej uzasadnienia wskazują na to, iż dopatruje się ona przewlekłego działania Sądu Rejonowego w Goleniowie w związku ze złożonymi wnioskami o częściowy podział majątku z dnia 27 lutego 2014 r. oraz z dnia 19 maja 2014 r. oraz ze znacznym upływem czasu od wszczęcia postępowania działowego w 2004 r. Zatem wnioskodawczynie kwestionuje prawidłowość procedowania polegającą na odmowie częściowego rozstrzygnięcia sprawy, która faktycznie nastąpiła w treści zarządzenia sędziego z dnia 8 lipca 2014 r., gdzie zawarto odmowę wydania postanowienia częściowego.

Uzupełniając wskazany przez skarżącą stan faktyczny sprawy zwrócić uwagę należy na to, iż między stronami zaistniał spór również co do kwestii związanych z ważnością ugody w przedmiocie podziału majątku stron zawartej w dniu 26 stycznia 1995 r., co do kwestii przyczyniania się ich do powstawania majątku wspólnego oraz co do tego czy poszczególne zgłaszane w trakcie postępowania przedmioty i prawa należą do majątku wspólnego czy też nie. Postanowieniem wstępnym z dnia 17 lutego 2010 r. rozstrzygnięto powyższe kwestie, przy czym godzi się zwrócić uwagę na znaczną ilość i wartość przedmiotów opisanych postanowieniem wstępnym. Orzeczenie to uzyskało prawomocność z dniem 9 września 2010 r., zaś postanowieniem z dnia 20 lipca 2011 r. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia kasacji uczestnika od postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie. Sąd Rejonowy w Goleniowie podjął czynności związane z określaniem wartości siedmiu nieruchomości, wkładu spółdzielczego, sześciu samochodów, szeregu innych ruchomości, co do wartości przedsiębiorstwa oraz wysokości nakładów na nieruchomości. Oprócz przesłuchania świadka i stron na rozprawie w dniu 16 kwietnia 2012 r. dopuszczono dowody z opinii biegłych mających oszacować przedmioty i prawa wyżej wymienione, co nastąpiło postanowieniami z dnia 12 lipca 2012 r. 18 października 2012 r. Opinie zaczęły wpływać do akt sprawy w dniu 16 kwietnia 2013 r., 31 lipca 2013 r., 4 grudnia 2013 r., przy czym nie powiodło się powierzenie sporządzenia opinii wyceny niektórych ruchomości oraz wysokości korzyści związanych z ich użytkowaniem. W piśmie pełnomocnika wnioskodawczynie z dnia 27 lutego 2014 r. zawarto wniosek o wydanie postanowienia częściowego obejmującego swoim zakresem nieruchomości i prawa do lokali oraz pożytki możliwe do uzyskania z tytułu ich posiadania i eksploatacji, a poddane wycenie przez biegłą M. P. w jej dziesięciu opiniach z dnia 29 lipca 2013 r. Wnioskodawczynie wskazywała na ograniczoną w czasie możliwość wykorzystania operatu szacunkowego oraz pozbawienie jej, jako osoby będącej w trudnej sytuacji finansowej, możliwości korzystania z majątku wspólnego o wielomilionowej wartości. Zarzuty od opinii biegłych złożył uczestnik. Postanowienie z dnia 12 marca 2014 r. Sąd Rejonowy dopuścił dowód z uzupełniającej opinii biegłej, zaś w treści zarządzenia sędziego z dnia 8 lipca 2014 r. zawarto odmowę wydania postanowienia częściowego „z uwagi na to, iż może się przyczynić to do późniejszego zakończenia postępowania w sprawie” (k. 1515). W dniu 24 września 2014 r. biegły szacujący rzeczy ruchome wydał opinię wstępną co do części ruchomości sygnalizując konieczność uzupełnienia materiału dowodowego w sprawie. Wnioskodawczynie ponowiła w piśmie z dnia 17 października 2014 r. wniosek o wydania postanowienia częściowego.

Na wniosek biegłego z zakresu księgowości przedłużono mu do dnia 30 kwietnia 2015 r. termin dla sporządzenia opinii.

Analiza powyższych okoliczności wskazuje na to, iż chociaż sprawa przed Sądem Rejonowym trwał już od 2004 r., to jednak nie było to związane z opieszałym czy przewlekłym procedowaniem przez ten Sąd. Zwraca uwagę znaczna wartość przedmiotów wchodzących w skład majątku wspólnego stron, ich ilość oraz charakter wymagający oszacowania przy pomocy biegłych sądowych. Sporną kwestią był również skład tego majątku oraz udział stron w jego powstaniu. Dopiero w wyniku uprawomocnienia się postanowienia wstępnego z dnia 17 lutego 2010 r. rozstrzygnięto powyższe kwestie. Sprawę uznać należy zatem za skomplikowaną pod względem prawnym i faktycznym.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że orzeczenia wydawane w sprawach o podział majątku dorobkowego muszą dotyczyć całości przedmiotu działu, zatem z reguły nie może następować ich częściowe uprawomocnienie się; stanowią one powiazaną, integralną całość, a ich poszczególne rozstrzygnięcia są wzajemnie zależne i uwarunkowane. Zasadą jest zatem, że o podziale majątku wspólnego i o wszystkich kwestiach ubocznych podlegających rozstrzygnięciu w tym postępowaniu (art. 567 § 1 k.p.c.) sąd orzeka w postanowieniu kończącym postępowanie w sprawie. Dopuszczalne jest jednak, przy odpowiednim stosowaniu art. 317 § 1 k.p.c. (art. 13 § 2 k.p.c.), wydanie postanowienia częściowego obejmującego tylko niektóre składniki tego majątku; postanowienie częściowe musi zawierać rozstrzygnięcie zarówno o przyznaniu tych składników, jak i definitywne rozliczenie z tego tytułu (np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., III CZP 34/10). Za wydaniem postanowienia częściowego w sprawie o podział majątku wspólnego powinny przemawiać względy celowości, wymagające istnienia wyjątkowych okoliczności.

Niewątpliwie długotrwałość toczącego się postępowania oraz dysponowanie znaczną częścią majątki przez uczestnika może być okolicznością przemawiającą za koniecznością analizy celowości wydania w sprawie postanowienia częściowego. Nie sposób jednak nie dostrzec znacznego zaawansowania postępowania dowodowego, w tym i zmierzającego do ustalenia wartości poszczególnych składników majątkowych, których jest znaczna ilość. Okoliczność ta legła u podstaw odmowy częściowego rozstrzygnięcia sprawy. Zwrócić również należy uwagę na to, iż wnioskodawczyni oprócz żądania zawartego we wniosku o dokonanie podziału majątku „poprzez spłatę wnioskodawczyni” (pkt II wniosku) nie wniosła innych, zaś uczestnik zaproponował podział poszczególnych przedmiotów majątkowych. Częściowy dział majątku powinien rozstrzygać nie tylko kwestię zasadniczą w postaci zasad podziału przedmiotów objętych takim podziałem, ale powinien zawierać rozstrzygnięcie o odpowiednich rozszerezeniach byłych małżonków związanych z danym składnikiem majątkowym. Postanowienie częściowe powinno zatem zawierać również rozstrzygnięcie o przyznaniu określonego składnika, jak i definitywne rozliczenie stron z tego tytułu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2015 r. w sprawie V CZ 121/14).

Powyższe okoliczności wskazują na nacjonalność decyzji co do konieczności kompleksowego rozstrzygnięcia sporu.

Dodatkowo, dostrzec należy, iż skarga na przewlekłość postępowania służy korygowaniu postępowania, które jest przewlekłe prowadzone, w rozumieniu powyższej ustawy. I tylko w tym aspekcie Sąd rozpoznający skargę bada nie tylko terminowość tych czynności lecz również ich „prawidłowość”.

To czy sąd rozpoznający sprawę merytorycznie wyda orzeczenie częściowe, czy też zakończy postępowanie i wyda wyrok, czy postanowienie kończące postępowanie w sprawie, to pozostaje jego suwerenną decyzją (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach - V Wydział Cywilny z dnia 13 sierpnia 2013 r. V ACa 284/13). W takich okolicznościach kwestia, która była podstawą żądań opisanych w skardze wnioskodawczyni nie może stanowić podstawy żądania wydania Sądowi I instancji postulowanych przez skarżącą zaleceń.

Mając na uwadze przedstawione powyżej okoliczności faktycznie i stan zaistniały w sprawie, zdaniem sądu II instancji nie zostały spełnione przesłanki określone w art. 2 ust. 1 i 2 Ustawy, uzasadniające przyjęcie, iż w sprawie niniejszej prowadzonej przez Sąd Rejonowy doszło do nieuzasadnionej zwłoki. Działając w oparciu o treść art. 12 ust. 1 powołanej na wstępie ustawy, Sąd Okręgowy orzekł więc o oddaleniu skargi.